

KIS-421 – Br. klann, koskor, kenel, tudad

(YVT, GC, HK, GE e stern BAYA – 24 05 92)

Evel ma verk GC e voe graet e “Notennoù politikel” ha “Notennoù kevredadel”
Emsav gant Br. **klann g.-où**.

YVT a lak aters war Br. **kenel, koskor, broad**.

Evit **koskor**, bepred evel m'en meneg GC, e vez arveret abaoe 1963 evel
kevatal d'ar Gl. (*le*) *personnel*.

GE – Valigañs zo (bet) a-fet reizh ha niver ar Br. **koskor**. VALLEE en amprestas diouzh ar c'hembraeg er ster "système (solaire)" en lakaas da gentañ benel evel e Kb. en e *Vocabulaire Français-Breton de Le Gonideg* (VFBR.Vall., 1919) gant ar stumm : “*kosgor an heol*, f. (d'après le gallois).” En e *Grand Dictionnaire Français-Breton* (VALL., 1931) ez adkemer ar ger er stumm : “*koskor an heol*, col. (d'après le gallois).” Hogen e 1936, el levr divyezhek *Méditations métaphysiques*, par Louis BERANGER, druide Tal-Houarn (ademb. *Preder* 3, 1958), troadur brezhonek “revisée attentivement” gant Fr. VALLEE, e lenner : “eur c'hoskor sklat, forc'hek unan eus e bennou” (p. 22), a ziskouez e rae VALLEE ur pennanv gourel eus ar ger. Kounaomp ne c'haller, diwar reveziadennoù *koskor* e krBr., dezren reizh ha niver an termen er prantad-se eus istor ar yezh. Koulskoude, mard eo arzaeladus an "m." lakaet gant L'Arm- e dibenn an aridennad termennoù brezhonek, en o zouez *coscorh*, roet da gevatal da Gl. *serviteur*, e kaver en ERNAULT.Dict. Vannes : “*koskor, goskor*, pl.”, ditour adkemeret gant Roparz HEMON en e NDBF. : “mpl.” daoust ma ro da heul : *koskoriad* evel unan ha benel ; n'ouzon ket a belec'h e tenn an termen-mañ pa n'en meneg ket e GIBR. E dostaat a ran d'un hanc'her eus gallaoueg va bugeliezh : ‘*coscorée*’, benel, kevatal da “tiegezh niverus”. Ur valigañs heñvel a seblant bezañ bet e kerneveg : e *New Cornish-English Dictionary* R. MORTON NANCE, 1938, e lenner : “*coscar* (C. Voc. *coscor, goscor*), col.” ; koulskoude, pa zaveer da *Ancient Cornish Vocabulary* (ademb. *ÉC* 18 1961), e lenner ar reveziadenn : “*kôzgor*, m.”. E brezhoneg arnevez ez eo bet lakaet *koskor* a-wechoù lies pe stroll, peurliesañ unan gourel, sl. “*treiñ koskor* v. ls. & g.”, Da-64, p. 116 ; “*koskor g.-ioù*”, GEAK. p. 167.

YVT – Evit doare eo kenster **kenel** ha **broad** hiziv an deiz.

GE – Techet e ven da atersiñ : gant piv ? Kentoc'h eget a “ster” e terefe komz a generadurioù a-geñver gant istor ar mennozioù, n'eo ket el luskadoù brezhoneger, met en hollved. Darvoudoù an 20t kantved o deus degaset kemmoù bras en erdal hag en ental an termenoù Gl. *race*, Br. **gouenn**. Dre m'edo kemeret da arguzenn bolitikel an devoud bevedel a entale, e tavead dre un termen all d'an devoud buhezel a vened lakaat er c'hontrol da ziazez d'ar c'humuniezhoù istorel ; e se e voe graet gant Gl.*ethnie*, Br. **kenel** b. Un disrann sterva heñvel a c'hoarvezas e brezhoneg e-keñver an termen **broad** ; lakaet e oa bet da zamgevatal d'ar Gl. *nation* en e generadur a ziagent an Dispac'h gall, eleze : "holl dud ur vro", damheñvelster da **pobl** en e generadur a neuze. Anaout a reer ar rikladur c'hoarvezet a-c'houde an Dispac'h, o tisoc'h, e Frañs da nebeutañ, gant intent *Nation* hag *État souverain* da genster. Dav eo lavarout e voe ar Br. **broad** sachet tamm pe damm da heul : gwisket e voe warnañ ur ster politikel ha merket d'ar “vroad vrezhon” ar pal bezañ ur “riez” ; a se e voe luniet an termen **broadelour** da gevatal d'ar Gl. *nationaliste*. Ur mesk nevez a c'hoarvezas goude an eil Brezel Bed e steriegezh ar Gl. *nationaliste* : peg outañ e chome ar c'hennotadur *Nationalsozialist* ha hiziv, zoken mard eo steuziet betek ur par an kez kennotadur, ez intenter *nationaliste* evel "tu dehou pellañ". Ma ne samme ket an termen brezhonek ur c'hennotadur heñvel e spered ar re a emarc'he broadelourion, ne voent ket salv a bep gourmesk evit kelo — da gentañ pa soñj Breizhiz, zoken brezhoneger, e galleg, da eil pa zalc'has pell amzer skeud darvoudoù ar Brezel da blavañ war an Emsav. Evezhiomp e strivas luskadoù, da heul LENIN, da zispartiañ ar pezh a anvent *nationalisme progressiste* pe *révolutionnaire* (hini pobloù an Trede Bed en o stourm ouzh an impalaeriezh) diouzh an *nationalisme réactionnaire* pe *fasciste* (hini an impalaerourion) ; da aroueziñ hennezh e voe luniet termenoù nevez : ar stourm *nationalitaire* pe *nationalitariste* oa hini ar pobloù gwasket, anezhañ ur bazenn war-zu an Dispac'h. E brezhoneg e voe klasket ur c'hevatal, o korvoiñ un termen a gevredadouriezh : **tudad** b., despizet evel henn : "rummenn savelet gant kevredadourion 'zo evit an unvezioù kevredadel emdroetoc'h eget ar meuriad hep kaout dre ret ar frammoù a zo re ar vroad." (*Emsav* 38, 1970, p. 55) ; diwar-bouez un azasaenn, ouzhpennañ ur gwiskad ster politikel war an hini kevredadel, e voe lakaet Br. **tudadel** da gevatal da Gl. *nationalitaire*. Ur rikladur a c'hoarvezas eno ivez, dre berzh an adster politikel end-eeun, pa veze graet anv eus **tudad trec'hel** (Gl. *nationalité dominante*), h.a.

E berr, e voe degaset Br. **kenel** a-gevenep da Br. **gouenn** da skarzhañ an tasmant nazi ha Br. **tudad** a-gevenep da Br. **broad** da argas ar spes impalaerour.

Moarvat ez ae **kenel** ha **tudad** da genster war dareadoù 'zo eus o steriegezh, nemet e chom disheñvel o c'hennotadurioù istorel.

Da vrezhonegerion hon amzer da c'hounit korvo gant an termenoù-se o loc'hañ diwar an istor o deus deraouet kaout er yezh.